

TWEE NARRATIEVEN VAN SAMENWERKING IN DE WATERKETEN

Tom de Greef*

■ Het afgelopen jaar heb ik het genoeg gehad om voor mijn afstudeerstage en -scriptie me te richten op de waterketen, een fascinerend (maar enigszins onderbelicht) onderdeel van het Nederlandse waterbeheer. De Waterketen is een beleidsterm en verzamelnaam die gehanteerd wordt voor het geheel aan diensten gericht op de productie en levering van water voor consumptie, en het transport en de zuivering van zowel het resulterende afvalwater als overtollig regen- en grondwater. Deze taken worden respectievelijk uitgevoerd door de drinkwaterbedrijven, gemeenten (inzameling en transport via riolering) en waterschappen (transport en zuivering van het afvalwater). In dit beleidsveld is er in recente jaren veel aandacht voor doelmatige en efficiënte uitvoering van de taken, en wordt samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen steeds meer als middel gebruikt om schaalvoordelen en kennisoverdracht te realiseren.

■ Deze samenwerking is dan ook het onderwerp geweest van mijn afstudeeronderzoek, en dan met name de rol die de drinkwaterbedrijven hebben in mogelijke samenwerking. Deze rol is minder vanzelfsprekend op het moment dan de samenwerking tussen de overige regionale partijen. De gemeenten en waterschappen hebben op zowel landelijk als regionaal niveau hun eigen bestuursakkoorden en overlegstructuren voor samenwerking, waar de drinkwaterbedrijven maar in beperkte mate onderdeel van zijn. Ondanks dat hun deelname aan samenwerkingsprocessen binnen de waterketen beperkter is dan die van de twee andere partijen, hebben de meeste drinkwaterbedrijven wel in variërende mate specifieke onderwerpen, waarop ze toch proberen samen te werken. Tijdens mijn onderzoek heb ik gezocht naar een verklaring voor deze verschillen in manieren waarop wordt samengewerkt door voornamelijk te kijken naar de context waarin de samenwerking al dan niet tot stand is gekomen. Tijdens de vele gesprekken met betrokkenen bleek al snel dat er twee verschillende beelden geschetst konden worden over de gebeurtenissen die aan de huidige situatie vooraf zijn gegaan. Deze twee narratieven kijken op een verschillende manier naar de ontwikkelingen, en

bieden beide een enigszins verschillende (maar wel complementaire) verklaring voor de huidige situatie.

1e narratief

Het eerste geschetste beeld is het meer politiek gewenste beeld. In dit perspectief worden de ontwikkelingen voornamelijk geschetst vanuit vakinhoudelijk oogpunt en wordt er veel gesproken over de uitdagingen, mogelijkheden, knelpunten en doorbraken. Dit komt ook duidelijk naar voren in de manier waarop de gebeurtenissen die in het verleden hebben plaatsgevonden worden geschetst (zie box 1). Zoals hieruit is op te maken staat samenwerking en doelmatigheid al redelijk lange tijd op de landelijke agenda. De laatste 15 jaar is er overigens veel veranderd voor de waterketen partijen. Veel partijen hebben te maken gehad met het continue proces van opschaling door middel van fusies, reorganisaties of gemeentelijke herindelingen. Door veranderende of nieuwe wetgeving hebben vooral de waterschappen en gemeenten er veel nieuwe taken en opgaven bij gekregen. Ook zijn de formele verhoudingen tussen partijen veranderd. Daar waar de waterschappen eerst de rol hadden van vergunningverstrekker ten opzichte

* Tom de Greef, secretariaat Visitatiecommissie Waterketen.

van gemeenten is deze verhouding wettelijk veranderd naar een meer gelijkwaardige, waar de partijen door wederzijdse afstemming zaken moeten regelen. Ondanks de vele veranderingen voor de regionale partijen groeit op de meeste plaatsen langzaam wel het bewustzijn dat er nog significante voordelen te realiseren zijn. In de eerste paar jaren ontstaat er voornamelijk samenwerking gericht op de uitvoering van afvalwater optimalisatiestudies, waarbij wordt gekeken naar de optimale inrichting van de afvalwaterstromen zodat betere

investeringsbeslissingen gemaakt kunnen worden. Ook wordt er op verschillende plaatsen gekeken naar arrangementen waarbij taken worden uitbesteed aan een andere waterketen partij, of gezamenlijk worden uitgevoerd. Het aantal locaties waar samenwerking plaatsvindt en de verschillende soorten samenwerking blijven geleidelijk toenemen. Vooral het Bestuursakkoord Water (en het voorgaande akkoord tussen de Unie van Waterschappen en de VNG) veroorzaken een grote toename. Sinds het BAW bestaan op de meeste plaatsen in het land

VOORGAANDE GEBEURTENISSEN (PERSPECTIEF 1)

In dit perspectief is er al vanaf het einde van de jaren 90 aandacht voor de voordelen van meer samenwerking in de waterketen. Een aantal publicaties stellen dat er veel doelmatigheidswinst te realiseren is en langzaam begint er sindsdien meer en meer aandacht te komen voor de mogelijke voordelen die te behalen zijn door samenwerking. In relatief korte tijd worden er door het Rijk en de drie partijen verschillende stappen genomen met als doel om de doelmatigheid van de waterketen te vergroten en om deze meer integraal te gaan benaderen met het watersysteem en de leefomgeving. De afvalwaterzuivering wordt formeel een waterschapstaak en de waterschappen en drinkwaterbedrijven gaan benchmarks uitvoeren. In 2003 komt het Rijk met een visie om de regionale partijen te stimuleren om integrale waterplannen op te gaan stellen en optimalisatiestudies voor de afvalwaterketen uit te gaan voeren. Een jaar later geeft het kabinet aan dat ze wil streven naar een uniform waterketentarieff en dat ze mogelijkheden ziet om de efficiency van de waterketen te verbeteren door alle taken onder te brengen in waterketenbedrijven. De drie waterketen partijen stellen echter dat ze voorstander zijn van een bottom-up beleid, zodat regionale overheden volgens eigen inzicht de doelmatigheid kunnen verbeteren door betere samenwerking. De tweede kamer stemt via een motie met dit standpunt in. In deze zelfde periode komen op regionaal niveau op verschillende plaatsen samenwerkingsverbanden tot stand. Het samenwerken gebeurt in verschillende vormen, variërend van het uitvoeren van optimalisatiestudies van de afvalwaterstromen tot verdergaande arrangementen waarbij taken (voornamelijk van gemeenten) worden uitbesteed aan andere partijen. Ondanks de opkomst van deze samenwerkingsverbanden wordt er in 2007 toch geconcludeerd dat deze op veel plaatsen nog niet plaatsvinden en dat er een nieuwe impuls nodig is. De waterketen partijen sluiten met de nieuw aangetreden regering het bestuursakkoord waterketen af waarin nieuwe afspraken worden gemaakt over het verbeteren van de doelmatigheid van de waterketen door middel van intensievere samenwerking en gebruik van benchmarking. In de jaren na dit bestuursakkoord worden een aantal voortgangsrapportages uitgevoerd waaruit blijkt dat er steeds meer regionale samenwerkingsverbanden ontstaan, waarbij op uiteenlopende manieren succesvol wordt samengewerkt. Helaas moet er ook geconcludeerd worden

dat deze samenwerking tussen de regionale partijen nog niet overal tot stand komt. Ook stijgen de kosten voor gemeenten en waterschappen nog steeds vanwege de vele (nieuwe) opgaven waarmee deze partijen te maken hebben zoals de basisinspanning en een grote hoeveelheid aan nieuwe vervangingsopgaven.

In 2009 krijgen de waterbeheerders het verzoek van de regering om te komen met voorstellen die kunnen leiden tot een bezuiniging van 100 miljoen op de rijksbegroting van het waterbeheer. De waterschappen komen met het voorstel om financieel bij te gaan dragen aan het hoogwater beschermingsplan en de muskusrattenbestrijding van provincies over te nemen. Om deze extra kosten niet in rekening te hoeven brengen bij de burger willen ze deze compenseren door in het gehele waterbeheer verdergaande samenwerking en efficiencywinst te realiseren, onder andere door verdere optimalisatie van de afvalwaterketen. Het kabinet accepteert dit voorstel grotendeels en vraagt de betrokken koepelorganisaties om gezamenlijk tot uitvoeringsvoorstellen te komen. Kort hierna laten de koepelorganisaties een onderzoek uitvoeren om te bepalen welke besparingen er te realiseren zijn binnen de waterketen. Dit onderzoek stelt dat de kosten van de waterketen in 2020 flink zullen zijn gestegen (met ca. 600 miljoen per jaar), maar dat het grootste gedeelte van deze kostenstijging gecompenseerd kan worden door realisatie van meer doelmatigheid en beter afgewogen investeringsbeslissingen. Het grootste gedeelte van deze doelmatigheidswinst zou realiseerbaar zijn door de gemeenten en waterschappen, en door verdere optimalisatie en integratie binnen de afvalwaterketen. Gewapend met de resultaten van dit onderzoek sluiten de Unie van Waterschappen en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten in 2010 een akkoord om de becijferde besparingsmogelijkheden (380 miljoen per jaar in totaal, vanaf 2020) samen te gaan realiseren. Er worden afspraken gemaakt om regio's te vormen waarin de benodigde samenwerking tussen de regionale partijen zal moeten gaan plaatsvinden, en er worden mijlpalen opgesteld waaraan door de regionale partijen moet worden voldaan. Een jaar later worden deze afspraken opgenomen in het Bestuursakkoord Water. Ook tekent de VEWIN namens de drinkwaterbedrijven met de toezegging dat deze 70 miljoen aan extra besparingen zullen realiseren, en daar waar zinvol zullen bijdragen aan de samenwerking tussen de gemeenten en waterschappen.

samenwerkingsverbanden, compleet met zowel ambtelijke als bestuurlijke overlegstructuren. De partijen zien grote uitdagingen tegemoet die ze samen moeten proberen op te lossen zoals een forse voorspelde kostenstijging, klimaatverandering, nieuwe wet- en regelgeving en problemen met het aantrekken en behouden van voldoende technisch personeel. Op de meeste plaatsen worden plannen gemaakt om deze problemen op te lossen met creatieve oplossingen. De aaneengesloten onderdelen van de afvalwaterketen worden steeds meer als een systeem behandeld, waarbij partijen gezamenlijk zaken uitbesteden aan de markt, data met elkaar delen, en soms gezamenlijke meetnetten opzetten zodat de beste beslissingen voor het systeem als een geheel gemaakt kunnen worden. Ook wordt er steeds meer gezocht naar duurzame oplossingen, waarbij bijvoorbeeld energie of grondstoffen worden teruggewonnen uit het nutriëntrijke afvalwater.

Knelpunten

Ook al ontstaat er steeds meer inzet en energie voor de samenwerking, toch is deze nog niet altijd vanzelfsprekend. In de praktijk zijn er vaak de nodige drempels waar de partijen overheen moeten zien te komen voordat er effectief samengewerkt kan worden, en de vele mogelijkheden en plannen ook uitgevoerd kunnen worden. De meest voor de hand liggende hindernis hierbij is de beschikbare hoeveelheid tijd die de verschillende partijen beschikbaar hebben. Deze samenwerkingsprocessen kosten de nodige tijd en inzet van partijen en deze komt als extra belasting bovenop de normale werkzaamheden. Vooral voor de kleinere gemeenten die maar een zeer beperkte hoeveelheid fte beschikbaar hebben voor de gemeentelijke watertaken is dit in de praktijk vaak lastig op te brengen. Dit probleem wordt in verschillende gevallen ook versterkt door processen van gemeentelijke herindelingen, waarna de samenwerking tijdelijk nog lager op de agenda komt te staan. Ten tweede is er het vertrouwensvraagstuk wat een grote rol speelt in de totstandkoming van deze samenwerkingsprocessen. Het opbouwen van een samenwerkingsverband blijkt vaak lastig voor partijen en personen die elkaar nog niet zo goed kennen, of die juist een verleden met

elkaar hebben. Het kost vaak de nodige tijd voordat partijen voldoende bekend zijn met elkaar en de verschillende werkwijzen, en ook daadwerkelijk bereid zijn om de nodige stappen te nemen om tot samenwerking te komen. Ten slotte speelt de politieke realiteit ook vaak een rol bij het verkennen van de mogelijkheden tot samenwerking. De verschillende onderdelen van de waterketen functioneren in de meeste gevallen op een redelijk goed niveau, en tenzij er water op straat staat zullen er weinig klachten van burgers zijn. Dit gecombineerd met het gegeven dat het vaak zeer technische vraagstukken zijn, betekent dat het onderwerp vaak weinig politiek interessant is, waardoor bestuurders (vooral bij gemeenten) maar beperkt betrokken en op de hoogte zijn. Daarbij komt nog dat Gemeenschappelijke Regelingen vanwege beperktere mogelijkheden van directe aansturing en eerdere tegenvallende ervaringen, vaak zeer onpopulaire maatregelen zijn. Hierdoor is het in de meeste gevallen zo dat dit een ongewenste optie is om vormen van samenwerking te bekrachtigen.

Rol van de drinkwaterbedrijven

Zoals uit het voorgaande al blijkt is de rol van de meeste drinkwaterbedrijven wat beperkter in deze huidige samenwerkingsprocessen tussen gemeenten en waterschappen. In enkele regio's zijn ze wel in beperktere capaciteit betrokken, of zijn ze recent betrokken geraakt – maar in de meeste gevallen geldt dat de samenwerking zich beperkt tot de afvalwaterketen, en dat de drinkwaterbedrijven enkel samenwerken of afstemmen met individuele partijen op projectmatige basis. In dit eerste narratief zijn er enkele verklaringen die sterk met elkaar samenhangen. Ten eerste zou er beduidend minder doelmatigheidswinst te realiseren zijn door intensieve samenwerking met de drinkwaterbedrijven. De drinkwaterbedrijven hebben de laatste 20 jaar al veel efficiencywinst geboekt door zelfstandig hun eigen bedrijfsprocessen continu te verbeteren. Daar komt bij dat de schaal waarop de drinkwaterbedrijven opereren in veel gevallen significant groter is, en dat er aanzienlijke verschillen zijn in de governance en de organisatiecultuur van de partijen. Ook zijn er minder (fysieke) raakvlakken tussen het drinkwaterdistributienetwerk en het systeem van

afvalwatertransport en zuivering (waar de juiste aanpassingen in het ene onderdeel tot significante voordelen kan leiden voor de andere partij). Dit heeft als gevolg gehad dat veel van de meer recentere landelijke afspraken zich voornamelijk hebben gefocust op de afvalwaterketen, en de mogelijke doelmatigheidswinst die daar nog te realiseren is, en dat de meeste samenwerkingsverbanden hier ook op focussen. Dit effect wordt nog versterkt door de beperkte tijd en de overige knelpunten die er spelen binnen de samenwerking tussen gemeenten en waterschappen. Het resultaat is dat er in veel gevallen een redelijk slecht beeld is van de toegevoegde waarde van de drinkwaterbedrijven, en dat er voor wordt gekozen om eerst te focussen op de samenwerking binnen de afvalwaterketen. Samenwerking met drinkwaterbedrijven om de resterende mogelijkheden te benutten is hierbij een stap die men in de meeste gevallen pas later wil overwegen. Voor de drinkwaterbedrijven geldt eveneens dat er voor hen maar beperkte voordelen voor de bedrijfsvoering te realiseren zijn door deel te nemen aan de samenwerkingsprocessen tussen de gemeenten en waterschappen. Ongeacht deze beperkingen hebben de meeste drinkwaterbedrijven toch een aantal projecten of vormen van afstemming waarbij de samenwerking wordt gezocht met een of meerdere partijen. Een aantal van de meer voorkomende voorbeelden hiervan zijn het standaard kabel- en leidingenoverleg en plannen voor gezamenlijke laboratoria, maar ook zijn er meer unieke constructies die zich richten op uiteenlopende onderwerpen zoals grondwatermeetnetten, onderzoeken naar extra zuiveringsstappen, beheer van een rwzi etc. Voor veel van deze unieke constructies geldt dat ze het product zijn van de ontwikkelingen binnen een specifieke regionale context, waardoor deze in andere regio's vaak een minder interessante optie zijn. De meer beperkte gezamenlijke belangen van partijen en de aanwezige knelpunten in de samenwerking tussen gemeenten en waterschappen zijn echter niet de enige redenen waarom de drinkwaterbedrijven in veel mindere mate zijn betrokken in de huidige samenwerkingsprocessen. Voor een vollediger verklaring ontbreken nog de nodige inzichten die meer uitvoerig in het tweede narratief beschreven zullen worden.

2e narratief

Het tweede perspectief gaat dieper in op de belangen van partijen en welke invloed deze hebben op de manier waarop de samenwerking plaatsvindt. De bestuurlijke indeling van Nederland en de autonomie van partijen zijn onderwerpen die in dit narratief erg belangrijk zijn en verklarend kunnen zijn voor sommige strategische acties van partijen. De voorgaande gebeurtenissen zijn hierbij grotendeels hetzelfde als in het eerste perspectief, alleen is er meer aandacht voor de pogingen van verschillende partijen om te komen tot een andere manier van organisatie voor de waterketen.

Uitvoeringsorganisaties

Nadat er aan het eind van de jaren 90 in toenemende mate aandacht is voor de doelmatigheid van de waterketen, ontstaan er verschillende lokale initiatieven waarbij het doel is om tot een doelmatigere uitvoering van (een gedeelte van) de waterketentaken te komen door de uitvoering hiervan op een andere manier in te richten. In tegenstelling tot de meer recentere samenwerkingsinitiatieven spelen de drinkwaterbedrijven juist een significante rol in deze initiatieven. In een aantal gevallen worden er hierbij nieuwe constructies opgezet door de drinkwaterbedrijven en waterschappen die verschillende operationele taken gaan uitvoeren voor enkele gemeenten. In sommige gevallen wordt er zelfs onderzocht of het mogelijk is om alle waterketentaken onder te brengen in zogenoemde waterketenbedrijven. Deze regionale ontwikkelingen resulteren ook op landelijk niveau tot de discussie of meer integratie binnen de waterketen niet wenselijk zou zijn. Na een interdepartementaal beleidsonderzoek in 2004 neemt het kabinet het standpunt in dat het wenselijk zou zijn om te komen tot een enkel waterketentariaf, en dat ze voorstander is van het streven naar waterketenbedrijven. Dit standpunt wekt echter veel weerstand op bij de Unie van Waterschappen en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, wat ook op sommige plaatsen invloed heeft op de regionale initiatieven. De meeste van deze regionale initiatieven worden gestaakt na verloop van tijd. Enkele blijven bestaan maar zijn beperkt in schaal omdat maar een zeer

AANLOOP NAAR HET BAW (PERSPECTIEF 2)

In 2009 ontstaat er opnieuw een landelijke discussie over de organisatie van het Nederlandse Waterbeheer wanneer het kabinet aangeeft dat ze hier 100 miljoen op wil gaan bezuinigen. Er verschijnt een rapport van de commissie doelmatig waterbeheer met verschillende opties voor aanpassingen in de organisatie van het waterbeheer die de beoogde bezuiniging moeten kunnen realiseren. De twee globale opties hierbij zijn varianten waarbij de waterschappen een minimaal of een maximaal takenpakket hebben. Bij de minimum variant worden de meeste taken afgesplitst naar waterketenbedrijven en overige overheden, en bij de maximum variant ontvangen ze nieuwe taken van andere overheden. Wanneer de waterschappen gevraagd wordt om te komen met alternatieven, komen ze met het voorstel om extra taken op zich te nemen om de rijksbegroting te verlichten, en de bijkomende kosten te compenseren door besparingen te realiseren binnen de afvalwaterketen door het operationele rioolbeheer uit te gaan voeren voor gemeenten. Ondanks dat dit laatste voorstel ze niet in dank wordt afgenomen door de VNG, krijgen de koepels wel de opdracht om gezamenlijk tot uitvoeringsvoorstellen te komen

voor de plannen. De partijen laten een feitenonderzoek uitvoeren voor de besparingsmogelijkheden in de waterketen waar aandacht is voor individuele besparingen, maar ook voor verregaande integratie in de afvalwaterketen en verregaande integratie van de gehele waterketen in de vorm van waterketenbedrijven. Deze laatste variant zou volgens het onderzoek de verwachte kostenstijging voor de waterketen van 600 miljoen per jaar in 2020 met 550 miljoen per jaar kunnen verlagen. Wanneer de gemeenten en waterschappen onderling besluiten om zich in te gaan zetten om de doelmatigheid van de afvalwaterketen te verhogen, zijn verschillende drinkwaterbedrijven teleurgesteld dat er niet gekozen wordt voor de verdergaande (maar lastiger te realiseren) optie om totale integratie van de waterketentaken te realiseren (waterketenbedrijven). Er worden vervolgens verschillende artikelen gepubliceerd met directe kritiek op de plannen, waarbij in sommige gevallen ook wordt geopperd om de verschillende taken op een meer doelmatige manier door drinkwaterbedrijven uit te laten voeren. Desondanks worden de plannen van de UvW en de VNG een jaar later opgenomen in het BAW, en ondertekenen de drinkwaterbedrijven dit ook.

klein aantal gemeenten geïnteresseerd is in deelname. Een van de meer bekendere voorbeelden hiervan is het Friese Aquario, dat voor meer dan tien jaar het rioolbeheer van een aantal gemeenten heeft uitgevoerd maar waarvan recent ook bekend is geworden dat het zal ophouden te bestaan. De reden waarom de meeste van deze initiatieven niet of maar beperkt succesvol waren, was omdat ze voornamelijk “aanbod gericht en niet vraag gericht waren”. In een aantal gevallen was de beoogde doelmatigheidsverbetering van de waterketen niet de enige reden om deze initiatieven te starten. Tot dit moment waren veel van de drinkwaterbedrijven (en waterschappen) al een aantal keren opgeschaald en hadden deze het schaalniveau van provincies bereikt. Er stonden echter nog verschillende reorganisaties of fusies gepland waardoor deze de grootte van meerdere provincies zouden krijgen. Deze plannen waren echter niet altijd populair bij (het personeel van) de drinkwaterbedrijven en de provincies, die graag hun regionale drinkwaterbedrijven wilden behouden en niet de werkgelegenheid wilden zien vertrekken naar een andere provincie. Het oprichten van provinciale waterketenbedrijven was dus ook een strategisch alternatief voor verdere opschaling van de drinkwaterbedrijven, en deze stap werd meestal gesteund door de aandeelhouders van de drinkwaterbedrijven. Hierbij werd echter maar weinig rekening gehouden met de beperkte belangstelling bij gemeenten om (grote delen van) het operationele rioolbeheer door een andere partij uit te laten voeren.

Aan deze beperkte belangstelling bij de gemeenten liggen een aantal belangen en inhoudelijke redenen ten grondslag. De belangrijkste hiervan is de fysieke verwevenheid van de riolering met de openbare ruimte. Vanwege de ligging van de riolering onder het wegdek, en door verschillende mogelijkheden om de benodigde capaciteit van de riolering te beïnvloeden door bovengrondse aanpassingen, hechten gemeenten er veel waarde aan om beslissingen voor ondergrondse en bovengrondse activiteiten integraal te kunnen maken en intern op elkaar af te stemmen. Vanwege deze verwevenheid kunnen gemeenten ook de nodige argumenten aandragen om gedeelten van de kosten van bepaalde activiteiten in de openbare ruimte te verhalen op de rioolheffing, wat de nodige budgettaire voordelen met zich meebrengt. Dit betekent dat de gemeenten zelf de regie willen blijven voeren over de riolering, en dat voorstellen om uitvoering van deze taken door een andere partij te laten doen vaak resulteerde in de nodige weerstand.

Tegengestelde belangen

Deze voorgaande gebeurtenissen hebben de drinkwaterbedrijven in een aparte positie geplaatst binnen (of buiten) de samenwerkingsprocessen. Alhoewel ze zeker beamen dat er op dit moment de meeste maatschappelijke winst te behalen valt door optimalisatie binnen de afvalwaterketen, en ook positief zijn over de voornemens om deze te gaan realiseren, zijn er nog steeds verschillende drinkwaterbedrijven die van mening zijn dat de

gekozen aanpak niet de meest optimale is. Nog steeds zijn ze voorstander van een meer structurele en bedrijfsmatige aanpak, en dan bij voorkeur door oprichting van waterketenbedrijven. Door de verschillende ondernomen pogingen om deze tot stand te brengen zijn de drinkwaterbedrijven echter wel tot de realisatie gekomen dat dit voor de meeste gemeenten en waterschappen geen bespreekbare optie is, en daarom zeer waarschijnlijk niet meer via een bottom-up approach tot stand zal komen. Omdat de meeste drinkwaterbedrijven hierom niet meer actief de realisatie van de waterketenbedrijven nastreven, is voor hen een belangrijke reden waarom ze in het verleden de samenwerking met de andere partijen opzochten verdwenen. Dit mede gekoppeld aan het gegeven dat in het Bestuursakkoord Water de samenwerking in de afvalwaterketen het vertrekpunt is, waardoor veel drinkwaterbedrijven enigszins het gevoel hebben dat ze nu nog voornamelijk aan de zijlijn staan en dat de samenwerkingsopgave nu vooral bij de gemeenten en waterschappen ligt. Ook voor veel gemeenten en waterschappen is de samenwerking met de drinkwaterbedrijven een lastig punt. Vanwege de gedane uitspraken over het overnemen van taken is in verschillende regio's een zekere mate van argwaan waarneembaar richting de intenties die de drinkwaterbedrijven nog steeds zouden hebben. Dit betekende dat de drinkwaterbedrijven net na de ondertekening van het BAW niet overal als een wenselijke samenwerkingspartner werden gezien, vooral wanneer er ook maar een beperkt beeld was van de mogelijke toegevoegde waarde die ze zouden hebben voor het samenwerkingsproces. Deze opvattingen van zowel de drinkwaterbedrijven als de waterschappen en gemeenten hebben in verschillende regio's geresulteerd in een situatie waarbij beide kampen voor een lange tijd terughoudend waren over mogelijke samenwerking en niemand bereid leek te zijn om de eerste stap te zetten.

Slotwoorden

Ondanks de verschillende genoemde belemmeringen en de in sommige gevallen tegengestelde belangen, zijn er genoeg voorbeelden waar de partijen elkaar steeds beter kunnen vinden. Verassend

genoeg zijn juist daar waar in het verleden pogingen gedaan zijn om waterketenbedrijven op te richten de drinkwaterbedrijven ook nu weer bij de samenwerkingsprocessen betrokken. Maar ook op steeds meer andere plaatsen wordt gezocht naar manieren om gezamenlijk besparingen te realiseren. Ook zijn op aansporing van de Visitatiecommissie de drinkwaterbedrijven recent op een aantal plaatsen aangeschoven bij het samenwerkingsproces. Het blijft echter vaak zoeken naar mogelijke raakvlakken tussen de drinkwaterbedrijven en de andere twee partijen, die zowel passen binnen de regionale context en geen afbraak doen aan de belangen van partijen. ■

SUMMARY

In 2011 the Dutch government and all the (local) water entities collectively sign the administrative agreement on water. A part of this agreement states that the Dutch municipalities, water boards and drinking water companies will strive to improve the effectiveness and efficiency of the water chain. The water chain is a policy term used to indicate the production of drinking water, urban water management, drainage, and transportation and purification of wastewater. To adequately deal with new future challenges such as rising costs, climate change and new regulations and laws, these three entities should cooperate to achieve new integral and innovative solutions that are most beneficial for the system as a whole. This article focuses specifically on the role of the drinking water companies in these processes of cooperation. It can however be noted that the participation of the drinking water companies cannot be taken for granted. The many differences between these utility companies and the local government authorities, differing interests and because of an elaborate history between these three entities, make it so that cooperation is not easily realized.
